



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Jesu Sac. Theol. Professoris.
Theologia Universa**

Archdekin, Richard

Dilingae, 1687

Caput II. Regulæ juris Canonici, earumque brevis Expositio, quæ ad
Resolutiones particulares in omni penè materia deserviunt.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38477

Civilis melius inter se discernantur, notandum est, quod in jure Civili citantur Instituta, Codices, Digesta, sive Pandectæ, & hæc per græcum, P. Vel duplex ff. item Novellæ, Authentica, & Leges Imperatorie. Juris autem Canonici loca citantur his nominibus, Decretum, Decretales, sextus Decretalium, Clementinæ, Extravagantes, quæ dividuntur per Capita & Distinctiones, & harum Capitula, addito Capituli verbo primo, ad illius à cæteris distinctionem, uti in prædictis, & infra sequentibus de jure civili observari poterit.

CAPUT II.

Regule juris Canonici, earumque brevis Expositio, quæ ad Resolutiones particulares in omni penè materia deserviunt.

Omnis res per quascumquæ causas nascitur, per easdem dissolvitur. *Cap. 1. Omnis.* Quia sublata causa tollitur effectus, qui ab illa conservatur. Sic nudi consensus obligatio, contrario consensu tollitur. Ex decretalibus in *Lib. 5. Cap. 1.* Et est regula conformis juri Civili *L. Nihil. ff. eodem.* Non habet tamen hoc locum in matrimonio, & quando eederet hoc in præjudicium tertii: ista enim lex particularis excipit, uti in aliis regulis aliquando contingit.

Dubia in meliorem partem interpretari debemus. *Ex Cap. 2. Estote.* Quia melius est de misericordia argui, quam de severitate, C. alligant 26. *Quæst. 7.* Et magis expedit falli per bonam opinionem de alio, quam per malam, *D. Thomas.*

Propter scandalum evitandum, veritas non est omit-tenda. Scilicet ubi dici debet. *Cap. 3. Qui scandalizaverit.*

Propter necessitatem, illicitum efficitur licitum. Illicitum scilicet ex aliqua lege positiva, non ex natura sua. *Cap. 4. quod non est.*

Illicite factum, obligationem non inducit. *Cap. 5. quod latenter.* Quia facta contra legem ipso jure non valent, regulariter loquendo.

Tormenta, iudiciis non præcedentibus, inferenda non sunt. *Cap. 6. cum in contemplatione.* Sed nec præjudicat confessio in tortura, nisi extra locum torture ratificata fuerit, *Lib. 1. ff. de Quæstion.*

Sacrilegus est offendens rem, vel personam Ecclesiasticam. *Cap. 7. quæ multoties.* Nam & res, sive bona Ecclesiæ oblata, sacrata censentur.

Qui facit alter quam debet, facere non dicitur. *Cap. 8. qui ex timore.* Quia sic factum non est lege ratum, sed nullum.

Ignorantia non excusat Prælatum in peccatis subditorum. *Cap. 10. quamvis.* Scilicet, culpabilis, quia Pastoris est ovis cavere. C. sit Rector. *Dist. 43.*

Pro spiritualibus homagium non præstatur. 1. Juramentum fidelitatis. *Cap. 11. indignum.* Tale non est juramentum obedientiæ, quod præstatur Prælati post adeptum beneficium. *Cap. antiqua de Privileg.*

Beneficium Ecclesiasticum illicite, sine institutione Canonica obtinetur. In sexto. *Cap. 1. Beneficium.* Quia in Ecclesiam non datur ingressus nisi per ostium, id est, illius prælatum.

Possessor malæ fidei nullo tempore præscribit. *Cap. 2. Possessor.* Quia in quo quis peccat præmium non meretur: C. vigilanti *Extrav. de Præscrip.*

Sine possessione præscriptio non procedit: *Cap. de Poss.* Quia præscriptio in possessione fundatur. Hinc Laicus decimas, & jura spiritualia nunquam præscribit, quia Laici possessionis illorum sunt jure incapaces.

Non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum. *Cap. 4. peccatum.* Quia sine voluntate restituendi Penitentia non agitur, sed simulatur.

Nemo potest ad impossibile obligari. *Cap. 6. Nemo.* Quia natura docet non imputandum homini quod non est in ejus potestate.

Privilegium personale personam sequitur, & extinguitur cum persona: *Cap. 7. privilegium.* Hinc ad hæredes non transit: imo quando quæ extinguitur ante personam, cum quis abutitur privilegio: *Ex Cap. accedentibus.* *Extra. de Privileg.*

Semel malus, semper præsumitur esse malus. *Cap. 8. semel.* Scilicet nisi probetur mutatus, ut in ecclesiis. Sicut semel bonus præsumitur in posterum bonus, nisi mutatio probetur: *Cap. Unica. Extrav. de Scrip.*

Ratum quis habere non potest, quod ipsius nomine non est gestum: *Cap. 9. Ratum.* Quia ex jure duæ sententiae non cadunt circa idem.

Cum sunt partium jura obscura, reo favendum est potius quam actori: *Cap. 11. cum sunt.* Quia actor impetit, reus se defendit, quod est favorabilius: *Inst. de Interdict. §. commodum.* Item, Nemo præsumitur ligatus, sive obnoxius, nisi probetur, cum omnes homines sint naturæ liberi: *Authentica quibus modis §. Nunc. Coll. 7.* Unde & sequitur illos habere possessionem suæ libertatis, & jura ne ea gravetur, nisi ex causa facta probata. Regula dicta locum non habet in causis quibusdam ex jure favorabilibus, ut si jura sint obscura in causa matrimonii, libertatis, Testamenti vel dotis, in horum favorem potius judicatur: *C. Fin. Extrav. de judicata.*

In iudiciis non est acceptio personarum habentium *Cap. 12. in iudiciis.* Quia iudicium requirit æqualitatem, quæ repugnat acceptioni personæ unius præaliam: *S. Thom. 2. 2. Quæst. 63. Art. 4.* In partem tamen imponendis deferendum est dignitati, & personæ, *Cap. Fin. Extrav. de Trans.*

Ignorantia facti, non juris excusat: *Cap. 13. ignorantia.* Quia quilibet præsumitur scire jus per se, vel per alios in foro externo; cum Princeps velit ut lex non obliget ante promulgationem, *Cap. in istis, Distinct. 4.*

Cum quis in jus succedit alterius, justam ignorantiam causam censetur habere: *Cap. 14. cum quis.* Scilicet in defensione, non in alterius provocacione, quia in defensione non præsumitur cognosci factum alienum.

Odia restringi, favores convenit ampliari: *Cap. 15. odia.* Si Deus benignus, ut quid Sacerdos esse austerus vult apparere. *Cap. Alligant. 26. Quæst. 7.*

Decet concessum à Principe beneficium esse mansurum: *Cap. 16. decet.* Quia beneficium nos adjuvari oportet, non decipi, *Cap. Unica. Extrav. de Commod.* Regula intelligitur de beneficiis rebus, non de personalibus, ut supra *Cap. Privilegium.*

Indultum à jure beneficium, non est alienandum sine causæ cognitione, nam alio jure interdum tollitur alterius juris beneficium.

Non firmatur tractu temporis, quod de jure de

Non firmatur tractu temporis, quod de jure de

Non firmatur tractu temporis, quod de jure de

Non firmatur tractu temporis, quod de jure de

Non firmatur tractu temporis, quod de jure de

Non firmatur tractu temporis, quod de jure de

Non firmatur tractu temporis, quod de jure de

Non firmatur tractu temporis, quod de jure de

Non firmatur tractu temporis, quod de jure de

Non firmatur tractu temporis, quod de jure de

Non firmatur tractu temporis, quod de jure de

Non firmatur tractu temporis, quod de jure de

Non firmatur tractu temporis, quod de jure de

And
ki

The
log
D. 11

initio non subsistit: *Cap. 18. non firmatur.* Quia solum tempus non est modus inducendae, vel tollendae obligationis, *L. Oblig. ff. de act. & Oblig.*

Quod semel placuit, amplius displicere non potest: *Cap. 21. quod semel.* Scilicet, si non sit debitè improbatum, si scienter, & non solamente, sed signo externo indicavit placere, & si alterius interfit quod placuit, *ita glossa hoc loco.*

Non debet aliquis alterius odio praegravari: *Cap. 22. non debet.* Quamvis in quibusdam casibus delictum minus possit causare defectum, sive inhabilitatem in alio, ut in eo qui est illegitimè natus.

Mora sua cuiuslibet nociva est: *Cap. 25. mora.* Quia qui moratur praestare quod debet, damnum consequens illi imputatur.

Scienti & consentienti non fit injuria, neque dolus: *Cap. 27. scienti.* Quia talis non circumvenitur, fallitur, aut decipitur: ut tamen obliget, debet esse consensus à jure non irritatus.

Quae à jure communi exorbitant, nequaquam ad consequentiam sunt trahenda, *Cap. qua à jure.* Quia talis exorbitatio est odiosa, adeoque restringenda, *Cap. sanè Extr. de Privil.*

Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari: *Cap. 29. quod omnes.* Quia alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri *Leg. si quis Cap. de Inoffic. Test.* Intellige, ubi singuli habent jus separatum, non ubi determinatio relinquatur penes majorem partem.

In obscuris minimum est sequendum: *Cap. 30 in obscuris.* Quia si dubitetur, an quis voluerit maximum, verosimile est saltem voluisse minimum. Idem in jure civili *Ulpianus.*

Non licet auctori, quod reo licitum non existit: *Cap. 32. non licet.* Quia favorabilior in jure est conditio rei, quam auctoris.

Mutare consilium quis non potest, in alterius detrimentum: *Cap. 33. mutare.* Quia alter sine propria culpa laederetur. Juxta alteram Regulam: quod semel placuit amplius displicere non potest.

Generi per speciem derogatur: *Cap. 34. generi.* Quia species sub genere distinctius continetur. Et pariter ratione, species quae reperitur specialior debet derogare alteri speciei. Uti & individua speciei derogare debent. *Decius in d. l. in toto.*

Pro possessore habetur, qui dolo desit possidere: *Cap. 36. pro poss.* Ne quis in alterius detrimentum possessionem à se abdicaret, *Lib. qui dolo ff. Eod. ut in lege Civilis, infra.*

Utile non debet per inutile vitari: *Cap. 37. Utile.* Quia alias actus qui possit utiliter subsistere, ex levi causa annullaretur.

Cum quid prohibetur, prohibentur omnia quae sequuntur ex illo: *Cap. 39. cum quid.* Quia de connexis idem est judicium. Sicut etiam concessio aliquo, concessa censentur omnia sine quibus illud explicari non potest, *Cap. praeerea, Extrav. de Offic. Deleg.*

Accessorium naturam sequi congruit principali: *Cap. 42. accessorium.* Quia magis dignum trahit ad se minus dignum, *Cap. quod in dubiis Extr. de Consecr. Eccl.*

Qui tacet consentire videtur: *Cap. 43. qui tacet.* Quia ille cujus est prohibere, non prohibendo, quando potest & debet, videtur approbare, *Cap. si servus Dyl. 54.* Differt hæc Regula à sequenti, quia hæc agit

de consensu, sequens de confessione criminis obiecti &c.

Is qui tacet non fatetur, sed nec utique negare videtur: *Cap. is qui.* Quia tacere est aliquid medium inter affirmare & negare: sicut inter album & nigrum, est aliquid medium, esse fuscum aut pallidum. Hæc regula desumpta videtur ex jure civili infra.

Inspicimus in obscuris quod verosimilius est, vel quod plerumque fieri conluevit: *Cap. 45. inspicimus.* Quia ubi ex verbis, aut aliis indicis non satis apparet quid actum sit, id censetur actum esse quod plerumque fieri consuevit, ut in contractibus &c. Hæc etiam Regula traditur in jure civili.

Praesumitur ignorantia, ubi scientia non probatur: *Cap. 47. praesumitur.* Quia ea quae in facto consistunt possunt probabiliter ignorari, nisi factum sit publicum, vel res sit quam alter scire tenetur, & tunc praesumptio est contra illum qui ignorantiam suam allegat. Hinc dicitur ignorantia facti, non juris excusare: quia notitia juris publici praesumitur in foro externo, *Cap. innotuit Extr. de Elect.*

Locupletari nemo debet cum alterius injuria, vel jactura: *Cap. 48. locupletari.* Dicitur enim dolo malo facere, qui ex aliena jactura lucrum quaerit, in *Lib. naturaliter ff. de Cond. Indeb.* Notat tamen hic glossa, regulam istam locum non habere in usu capione, & praescriptione; ne dominia rerum sint incerta.

In poenis benignior est interpretatio facienda: *Cap. 49. in poenis.* Quia poenae sunt odiosae, *Lib. respiciendum ff. de poenis:* odiosa autem sunt restringenda, juxta aliam regulam juris. Et ideo in poenis liquida debet esse probatio ut incurrantur: proinde in poenis numquam defertur iuramentum in defectum probationis: *Baldus in Lib. 1. Cap. de bis.*

Actus legitimi conditionem non recipiunt, neque diem: *Cap. 50. actus.* Hoc est, actus legitimi, qui non recipiunt diem vel conditionem, in totum vitantur per temporis vel conditionis adjectionem, ut in textu, & *Lib. actus ff. eodem.* Contractus enim primò & per se conditionem recipiunt.

Semel Deo dicatum, non est ad usus humanos ulterius transferendum: *Cap. 51. semel.* Intellige, non esse transferendum in eadem forma, ut glossa hic, nam ad opera pia, vel urgentia debita, possunt calices & vasa alia Ecclesiastica vendi etiam Laicis, sacris tamen abdicata, constata: & minuta, *Cap. hoc jus 10. Quest. 2.*

Non praestat impedimentum, quod de jure non sortitur effectum: *Cap. 52. non praestat.* Quia quae contra jus fiunt, debent regulariter pro infectis haberi: *Lib. non Dubium, Cap. de Legib.* Et ideo actus à jure damnatus non impedit, alium actum validè faciendum.

Cui licet quod est plus, licet utique quod est minus: *Cap. 53. cui licet.* Scilicet, quando id quod est minus continetur sub majori.

Qui prior est tempore, potior est jure, *Cap. 54. qui prior.* Intellige, ceteris paribus: & sic in rei venditione praefertur ille cui res primò tradita fuit, non qui prius emit.

Qui sentit onus, sentire debet commodum, & contra: *Cap. 55. qui Sentit.* Quia alias melior videretur esse conditio negligentis, quam laborantis: *Cap. 1. Extravag. de sepulturis.*

In

In re communi potior est conditio prohibentis: *Cap. 56. in re.* Scilicet, quando res est indivisa: & ideo si habeo fundum tecum communem, & tu velis in eo aedificare domum, si ego, id prohibeo, potior est mea conditio iudicanda, *ut hic in textu.*

Contra eum qui legem dicere potuit, apertius, est interpretatio facienda: *Cap. 57. contra eum.* Quia sibi imputare debet si clarius non est locutus, & si in dubio verba contra eum intelligantur, ut in textu: *Et Lib. in contrahenda ff. eodem.*

Non est obligatorium contra bonos mores praestitum iuramentum. *Cap. 58. Non est.* Quia iuramentum non est institutum ut sit vinculum iniquitatis: *Cap. inter cetera 22. Quasi. 4.*

Quod ob gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum: *Cap. 61. quod ob gratiam.* Intelligi, de eo quod conceditur per privilegium motu proprio Principis, non autem petitione impetrantis: *Glossa hic.*

Nullus ex consilio, dummodo fraudulentum non fuerit obligatur: *Cap. 62. nullus.* Quia nemo tenetur alterius consilium sequi, sed consulens relinquit illi de liberationem.

In pari delicto vel causa, potior est conditio possidentis: *Cap. 65. in pari.* Quia duo vincula magis ligant quam unum: *Cap. 1. Extr. de treuga.*

Potest quis per alium, quod facere potest per seipsum: *Cap. 68. potest.* Quia effectus magis est inspiciendus quam motus: *ad Lib. 3. Baldus.* Intelligi nisi ad agendum electa fuerit ipsius personae industria.

In malis promissis fidem non expedit observari: *Cap. 69. in malis.* Quia fides data, non debet esse vinculum iniquitatis, ut supra dictum de iuramento.

In alternativis, debitoris est electio, & sufficit alterum adimpleri: *Cap. in alternativis.* Quia in alternativis, scilicet hoc, vel illud, verificatio fit in uno eorum: *Decius in d. §. ubi.* Intelligi in alternativa dandi unum vel alterum: In alternativa vero accipiendi electio est accipientis & creditoris: *Lib. si ita ff. de contractu Erupit.* In poenis autem alternativis electio est rei: *Baldus in Lib. quicumque.*

Qui ad agendum admittitur, est ad excipiendum multo magis admitendus: *Cap. qui ad agendum.* Quia in actione proceditur ad rei acquisitionem, in exceptione agitur contra alterum ad rei retentionem, retentio autem à jure facilius conceditur, quam acquisitio: *Lib. per retentionem, Cap. de usuris.*

Factum legitime, retractari non debet, licet casus postea eveniat, à quo inchoari non potuit: *Cap. Factum.* Quia in actibus praecipue spectatur initium: *Lib. cum filius, §. heres, ff. de Legat. 2.*

Frustra fidem sibi quis postulat ab eo servari, cui fidem à se praestitam servare recusat: *Cap. Frustra.* Intelligi circa idem factum. Quia qui aliquid promissit & non praestat, videtur recedere à conditione sub qua alter ipsi promississe censetur: *Lib. cum proponas, Cap. de Pall.* Locum tamen non habet regula, ubi contrahentium ex jure est dispar conditio, ut si contrahas cum pupillo sine auctoritate tutoris, potest ille à contractu rescire, tu vero illi praestare teneris: quia talis contractus mutuus in jure dicitur claudicare: *Lib. Julianus, §. si quis.*

Delictum personae, non debet in Ecclesiae detrimentum redandare: *Cap. 76. delictum.* Quia Praelatus delinquendo non representat Ecclesiam, *ut in textu.*

Intellige, nisi Praelatus delinquat cum consensu Capituli Ecclesiae, *glossa hic.*

In argumentum trahi nequeunt, quae propter necessitatem aliquando sunt concessa: *Cap. in argumentum.* Quia delinente necessitate non est limitando in totum: *Cap. quod pro remedio, 1. Quasi. 7.* Ubi tamen recurrit necessitas eadem, vel major, potest in argumentum trahi: *glossa hic.*

In generali concessione non veniunt ea quae non esset verisimiliter in specie concessurus, *Cap. in generali.* Talia censentur esse quibus concedere difficilius potest carere, ut sunt instrumenta artis, &c. Quia quando talia specialiter non memorantur, censentur sponte omissa, *Lib. item, §. hoc edictum ff. de honor.*

Qui contra jura mereatur, bonam fidem praestatur non habere: *Cap. 82. Qui contra.* Qui qui se mercatus est, vel sciebat prohibitionem juris, vel eam ignorabat: Si sciebat, planum est quod mereatur se mala fide contra ordinem juris: si ignorabat, tunc etiam mala fides praesumitur, quia ignorantia iura non excusat in foro externo, sed bene ignorantia iura. *Lib. si Fur. ff. de usu Cap.*

Cum quid unà viâ prohibetur alicui, ad id aliam non debet admitti: *Cap. 84. cum quid.* Quia intentio legitur, quando aliquid prohibet, ut ad illud nullo modo perveniatur. Intelligi, nisi res prohibeatur principitate certa viâ, aut modo obtineatur, tunc potest aliam viâ admitti. Sic Episcopus suae Ecclesiae à jure allegatum ad aliam non eligitur, sed bene postulatur: *Cap. Episcopi. Extr. de Postulat. Praelat.*

CAPUT III.

Auctores in Jus Canonicum.

Pauli Lancelotti, Corpus Juris Canonici, anno 1587.

Ioannis a Turrecremata, Commentarii in Decretum, vol. duo, anno 1555.

Petri Tholosani, Opera in Jus Canonicum Petri Aegona compendium.

Andree Vallensis, Summarium Decretalium D. Gregorii IX. in 4. anno 1645.

Augustini Barbosa, de officio & potestate Episcopi, in fol. anno 1628. ejusdem, de Jure Ecclesiastico universo in fol. anno 1634. De Canonis & dignitatibus in 4. anno 1634. De Parocho, Canonis &c. anno 1640. Summa Decisionum Apostolicarum, in fol. anno 1646.

Bartholomaei Caranica, Ord. Praed. Summa Conciliorum, in 8. anno 1639.

Ascanii Tamburini, de Jure Abbatum, Tom. 2. anno 1640.

De Jure in omni foro frequentiori, Tom. 2. anno 1623.

Didaci Covarruviae, Opera juris varia, anno 1587.

Francisci Ziperi Belgae, Jus Pontificium novum, in 1. anno 1620. Ejusdem Notitia Juris Belgici, in 4. Consultationes Canonicae, in fol. R. elponta, & de Jurisdictione in fol. Enarratio analytica Juris Pontificii, in 4. anno 1641.

Caroli à Mansfeld, Castra Dei, sive praxis Castrorum militaria, in 4. anno 1642.

Joannis Antonii Malsobrii, Praxis de concursu parochias, in 4. anno 1626.

Prosperi Fagnani, Juris Canonici Opera recentiora.

Hand
ki

The
log

17. 11